כיון דאודי אודי: (א)זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה הוא והאי אייתי סהדי דאכל שני חזקה אמר רב חסדא (ב)מה לו לשקר אי בעי א"ל מינך זבינתה ואכלתיה שני חזקה אביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מינך זבני ואכלתיה שני חזקה אזל אייתי סהדי דאכלה תרתי שני (ג)אמר רב נחמן (א)הדרא ארעא והדרי פירי אמר רב זביד (ב)אם טען ואמר לפירות ירדתי נאמן לאו מי (ד)אמר רב יהודה (ג)האי מאן דנקיט מגלא ותובליא (א) ואמר איזיל איגדריה לדיקלא דפלניא דזבניה ניהלי מהימן (ה)(אלמא) לא חציף איניש דגזר דיקלא דלאו דיליה הכא נמי לא חציף איניש למיכל פירי דלאו דיליה אי הכי ארעא נמי ארעא אמרינן ליה אחוי שטרך אי הכי פירי נמי שטרא לפירי לא עבדי אינשי ההוא דאמר (ב) לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מינך זבנית ואכלתיה שני חזקה אייתי חד סהדא דאכלה תלת שני סבור רבנן קמיה דאביי למימר היינו נסכא דרבי אבא (ו)דההוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דרבי אמי הוה יתיב ר' אבא קמיה אייתי חד סהדא דמיחטף חטפא מיניה אמר ליה אין חטפי ודידי חטפי אמר רבי אמי

היכי

כיון **דאודי**. דשלא כדין החזיק עד עתה: **אודי**. וישלם פירות שאכל וכן הלכה: (ו)ויש ספרים שכתוב בהם **אייתי רב אידי בר אבין סהדי דהוה קריב אוקמה רב חסדא בידיה**. וגם ר"ח פי' כן. א"ל רב חסדא אמאי קסמכת דאכלינהו לפירי אהודאת פיו הא עד השתא הוא טוען דאנא קריבנא טפי והני סהדי דאייתת לא מסהדי דאנא קרוב ולאוי (ג) ליורשה והוא אינו לאוי ליורשה אלא מסהדי דאנא קרוב והאי לא ידעי ליה ומתוך שהוא יכול לומר לא אכלתי יכול לומר אין אכלי ודידי אכלי דאנא קריבנא טפי שאין עדים מכחישים אותו בכך הלכך לא מפקינן מיניה: (הג"ה. לא היא (אלא) שהודה שאכל הפירות אלא כדמפרש הרב לבסוף דלא נהירא ליה שהודה על אכילת הפירות אלא עדים היו שאכלו ולא היה יכול לכפור ושרא ליה מריה דמי זה שאמר שהודה על אכילת פירות הלא לא הודה אלא על הקרקע ומכל מקום מאי דאכל עד השתא לא מפקינן מיניה כיון דליכא עדים בדבר שרב אידי היה קרוב יותר אלא על פיו של זה ואביי ורבא סברי דכיון דאודי אודי שהרי הודאת בעל דין כמאה עדים ופיו מחייבו ממון ואי הוה גרסינן הא אמאי לית ליה לרב חסדא הא סברא ויש לפרש בענין אחר ובדוחק ולכן לא כתבתיו. ע"כ) ולא נהירא לי דהא לא מוכח הא סוגיא דשמעתא שהודה על אכילת הפירות אלא עדים היו בדבר ולא היה יכול לכפור(ה): **האי אייתי סהדי דאבהתיה היא**. עד יום מותם ומעולם לא מכרו לאבותיו של זה השני: **אמר רב חסדא מה לו לשקר**. לזה שיש לו עדי חזקה במאי דטוען דשל אבותיו היא אי בעי הוה א"ל להאי שיש לו עדות (ד) זכות אבות מינך זבינתה ואכלתיה שני חזקה הלכך מיגו דמצי טעין הכי ויזכה בטענה זו והוא לא חשש לטעון כי טעין נמי של אבותיו אע"ג דמכחיש להו לעדים מהימן: **מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן**. כלומר כל טענה שאדם טוען כגון זה שאמר של אבותי ואתה רוצה לקיימה על ידי מה לי לשקר וטענה זו מכחשת עדים כי הכא לא מהימנינן ליה שהרי העדים מעידים שטענתו שקר והיאך תקיימנה על ידי מה לי לשקר הלא ודאי משקר הוא וחזקת השלש שנים אינה כלום דהויא לה חזקה שאין עמה טענה והכי הלכתא: **אזיל ואייתי סהדי דאכלה תרתין שנין**. ועדיין היה מחזר לבקש עדות של שנה שלישית ולא מצא: **אמר רב נחמן הדרא ארעא**. דבתרתין שנין לא הויא חזקה: **והדרי פירי**. של ב' השנים שאכל שלא כדין דהא לא טעין מעיקרא אריס הייתי ולפירות ירדתי דמהימנינן ליה כדלקמן דשטרא לפירי לא עבדי אינשי. והני מילי בדאיכא סהדי דאכלינהו לפירי (ח) אבל אי ליכא סהדי דאכלינהו לפירי אלא בהודאת פיו והוא טוען דזבנתיה מינך ואכלתינהו לפירי דארעא ופירי דידי נינהו ארעא כיון דלית ליה ראיה בשטר ולא עדי חזקה הדרא למרה ומחייב שבועת היסת על הפירות דזבינינהו מיניה דמיגו דמצי (ג) אמר לא אכלתי פירות כי אם מעט כגון עייל כורא ואפיק טפי מכורא דבהכי הוה חזקה כדלקמן [נו.] כי אמר אכלי טובא ודידי אכלי מהימן דאין כאן מה לי לשקר במקום עדים שאין ידוע אם לקח קרקע זו מבעליה אם לא אלא לפי שאבד שטרו בתוך ג' שנים מפסיד ולא דמי להא דאביי ורבא דפליגי עליה דרב חסדא לעיל [ע"א] דהתם כיון דאיתבריר מילתא דרב אידי קרוב טפי הרי נודע שאין לו חלק בקרקע ופירות שאכל שלא כדין אכל ואפי' בהודאת פיו ליחייב: **אמר רב זביד אי טעין כו'**. מילתא באפי נפשה היא. והכי קאמר אם מתחילה כשטענו בעל הקרקע מאי בעית בהאי ארעא אילו לא השיב לו מינך זבינתה אלא לפירות ירדתי כדין אריס למחצה לשליש ולרביע או שמכרת לי פירות עד עשר שנים: **נאמן**. כמה שאכל למפרע ובשבועת היסת דזבינהו מיניה ואע"ג דליכא סהדי דאכלינהו לפירי ושאין הקרקע קנוי לו דלא חציף איניש למיחת לארעא דחבריה ולמיכל פירי דחבריה בחנם כדמפרש ואזיל. ומיהו מכאן ולהבא לא יאכל בלא עדים ושטר שקנה הפירות דא"כ כל אדם ירד לקרקע חבירו ויאכל פירותיו ויאמר לפירות ירדתי מאחר שלא נחוש לערעורו של בעל הקרקע: **מגלא ותובילא**. כלי גודרי תמרים המגל לגדור ותובילא חבל לעלות לדקל מרוב גובהו. וי"מ תובילא סל לקבל פירות: **ואמר**. בפניהו: **איזיל ואיגדריה לדיקלא דפלניא**. כלומר אלקוט הפירות: **מהימן**. ושבקינן ליה ב"ד ללקט הפירות בלא עדים ושטר אחרי שאין ידוע שהבעלים מוחין בדבר קודם לקיטה ואם אתא מריה וטוען להד"מ אחר שליקט האילן לית עליה אלא שבועת היסת אבל מקמי דליגדריה אתא מריה דדיקלא ואמר להד"מ לא מהימן מלקט עד דמייתי ראיה. ודוקא בשטען מתחילה לפירות ירדתי נאמן במה שאכל כבר אבל אם מתחלה טען מינך זבינתה ואח"כ טען לפירות ירדתי שמכחיש דבריו הראשונים אינו טוען וחוזר וטוען: **אי הכי אפי' ארעא נמי**. כי טעין דזבינתה מינך ליהמנוהו בלא עדי חזקה דלא חציף איניש למיחת בארעא דלא דידיה היא ולמיכל פירותיה: **פירי נמי**. נימא אחוי שטרך: **היינו נסכא דר' אבא**. דין זה דומה לאותו דין של נסכא דר' אבא. ולא ללמוד מדר' אבא היו צריכין דמילתא דפשיטא היא שישלם הקרקע אחרי שאין לו שני עדים ודומיא בעלמא מדמינן אותו. אי נמי לכך היו מדמין האי דינא לנסכא דר' אבא כי היכי דלהדר פירי עם ארעא דהוי כמי שיש עדים דאכל פירות דבלא עדים לא מהדרי פירות כדלעיל דרב נחמן אלא קרקע לחוד:

היכי

ואי טעין ואמר לפירות ירדתי כו'. פי' תחלה כי א"ל מאי בעית בהאי ארעא אע"ג דבשעה שאכל היה בעל השדה יכול לעכב ולא היה נאמן לומר לפירות הורדתני מיהו כיון שכבר אכלו וזה בא להוציא נאמן לומר לפירות ירדתי וא"ת מאי איריא משום דלא חציף תיפוק ליה משום דתפיס מידי דהוה אמטלטלין שאין עשויין להשאיל ולהשכיר דאי אמר לקוחין הן בידי נאמן וי"ל דאיצטריך טעמא דלא חציף אם לקטן והניח ברשות שאינו שלו דלא תפיס בהן וא"ת כי לא אמר נמי לפירות ירדתי אלא דאייתי סהדי דאכל ב' שנים כי הך דשמעתין יהא נאמן בטענתיה במיגו דאי בעי אמר לפירות ירדתי לאו פירכא היא דאין זה מיגו שהרי בא לתבוע גם הקרקע ודוקא פירי דתרתי שנין הדרי אבל פירי דשנה שלישית לא הדרי דאי מהימן במאי דאמר שאכלה שלש שנין גם הקרקע תהיה שלו: **איזיל** ואגדריה לדיקלא. פי' לגדור תמרים שעל הדקל דגדירה שייכא בתמרים ולא איירי בקלילת הדקל דא"כ ה"ל למימר ואיקטליה כדאמרי' בפ' כל הנשבעין (שבועות דף מו. ושם) אר"נ האי מאן דנקיט נרגא ואמר איזיל ואקטליה לדיקלא דפלניא כו' ונראה לר"י ולריב"א שאם היה בא לקוץ הדקל עצמו לא היה נאמן דדוקא פירות הוא דעבדי אינשי דמזבני אבל דקל אין דרך בני אדם למכור לקוץ תדע דאמרי' בפ' החובל (ב"ק דף צג: ושם) שורי הרגת נטיעותי קצצת אתה אמרת לי להרגו אתה אמרת לי לקצצו פטור ופריך א"כ לא שבקת חיי לכל בריה וכו' משמע דאינו נאמן במיגו דאי בעי אמר מכרת לי לקצצו: **לא** חציף איניש. לאו משום דקאמר בפרהסיא איזיל ואיגדריה קאמר דלא חציף דאפילו ליקט בצנעא נמי שייך לא חציף איניש אם לא שלקחם דרך גניבה: **אי** הכי אפילו ארעא נמי. למאי דפרישית לעיל דאינו נאמן אלא בפירות שלקט כבר אבל מכאן ואילך אינו נאמן אפילו בפירות אע"ג דשטרא (ה) בפירי לא עבדי אינשי צריך לפרש אפילו ארעא אם הוא טוען שהקרקע שלו שלקחה לא יחזיר פירות שכבר אכל אבל קרקע פשיטא שיחזיר דאינו נאמן להכא: **היינו** נסכא דר' אבא. לא אקרקע קאי דפשיטא שמחזיר הקרקע אחר שאין לו שנים עדים אלא השתא נמי אפירי מסיק וסבר השתא כאילו חד סהדא לאורועי למחזיק קאתי על הפירות שאכל ואינו יכול לכפור ולימא לא אכלתי וכאילו בא לחייבו שבועה על הפירות אם יכפור ויאמר לא אכלתי ואע"פ שמעיד שהחזיק בה ג' שנים כיון דאין אחר עמו הרי כאילו אינו מעיד על החזקה אלא נעשה עד אחד לתובעו פירות הכי ס"ד וטועה עד דאמר (ו)

אביי

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פט"ו מהל' טוען ונטען הלכה ו סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' קמה סעיף ג:

מד ב מיי' שם פי"ט הל' ו סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' קנו סעיף א:

מה ג מיי' שם ופי' בהשגות ובמגיד משנה טוש"ע שם ס"כ:

מו ד מיי' שם פי"ד הל' ח ופ"ד מהל' גזילה הלכה יד סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' עה סעיף יג ובסי' שמד סעיף ג וסעיף ד:

◆

רבינו גרשום

הדרא ארעא והדרי פרי. דאכל למפרע כיון דלא אסהידו אתלת שנין הדרא ארעא והדרא פירי. אמר רב זביד. אמאי הדרי פירי והא אי טעין ואמר לפירות ירדתי שנתמשכנה לו במשכנתא' דסוריא או אריס אני בה נאמן. האי מאן דנקיט מגלא ותובליא ולפי שהדקלין הם גבוהין כשרוצין ללקוט התמרים (א) מביאין מגל ארוך ומשימין תובליא שהוא סל בראש עץ ארוך ומגביהין הסל כנגד התמרים וחותכין אותם במגל ונופלים התמרים בסל כדי שלא יפלו התמרים לארץ ויתבקעו ויתפלחו: אי הכי. להיכא דאחזיק בקרקע תרתין שנין אמאי לא אמרינן לא חציף איניש דאכל ארעא דלא דידיה ולא מסלקינן ליה ומשני ארעא אמרי' ליה אחוי שטרך:

א) עי' בערוך ערך תבליא.

מסורת הש"ס

א) לעיל דף לה., ב) [שם וש"נ], ג) [לעיל כט.], ד) לקמן דף לו., ה) [שם ליתא אלא הכל דברי רב יהודה כן וכרב אלפס כתובות דף קצא. קצב. גרים מאי טעמא לא חציף וכו' וכ"כ רב אלפס עוד בשבועות פ"ו דף קיד:], ו) שבועות דף לב: ודף מו., ז) [מחר לע"א], ח) [ע"כ שייך לעס].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואוכלי' בידיה ואמר: (ב) שם דאמר ליה לחבריה: (ג) רשב"ם ד"ה ויש ספרים וכו' ולאוי ליורשו והוא אינו לאוי ליורשו: (ד) ד"ה אמר רב חסדא וכו' עדים אבות כנ"ל ותיבת זכות נמחק: (ה) תוס' ד"ה אי הכי וכו' דשטרא לפירי וכו' אפי' ארעא אפי' אם הוא: (ו) ד"ה היינו וכו' דאמר להו אביי וכו':

◆

הגהות חו"י

(א) נ"ב לפי פירושו ר"ל דיש עדים כמה אכל: (ב) נ"ב לפי זה ה"ה נאמן עדים וטוען קניתי ממנך ועדיין לא החזיק נ"ב ג"כ הי' מגו לא פרי מש"כ לשמש שכתב הרמב"ם הובא בש"ע סימן קמה סע' ו ובש"ך שם:

◆

מוסף רש"י

זה אומר של אבותי. היה הקרקע וזהו היא שלי (לעיל כט.). מה לו לשקר. לזה המחזיק במאי דטוען דשל אבותיו היתה אם אי בעי אמר לו והלכך בהאי מיגו מהימנינן ליה (שם). מה לו לשקר במקום עדים. כלומר ע"י האי מיגו דמה לי לשקר לא יחזיר הקרקע, שהרי עדים מכחישים את דבריו שאומרים דשל אבותיו היא וגם החזקה אינה כלום שהרי אין עמה טענה כי אם טענת שקר (שם). והדרי פירי. של שני שנים (לעיל כט.). נסכא. חתיכת כסף תותך, לשון (ישעיה מ) הפסל נסך חרש (שבועות לב.). חטפי ודידי חטפי. שלי חטפתי, שאותה גזלתו ממני (שם).